

Vinko Kandžija*
Davor Galinec**

UTJECAJ MEĐUNARODNOG OKRUŽENJA NA IZVOZNU KONKURENTNOST HRVATSKE

Sažetak

Osnovni je cilj ovoga rada provedba analize utjecaja međunarodnog okruženja na izvoznu konkurentnost Republike Hrvatske, posebno u razdoblju nakon izbijanja globalne ekonomske krize 2007. Promjene koje se događaju u međunarodnom okruženju i koje imaju implikacije na izvoznu konkurentnost Hrvatske u velikoj su mjeri bile determinirane učinkom djelovanja globalne krize, krize Eurozone, ali i promjenama vanjskotrgovinskih tokova i uvjeta razmjene nakon ulaska Republike Hrvatske u punopravno članstvo EU sredinom 2013. S obzirom na to da je hrvatski izvoz po izbijanju globalne ekonomske krize i krize Eurozone stagnirao (zbog oslabljene potražnje od strane naših glavnih vanjskotrgovinskih partnera), Hrvatska je dobila novu šansu za izvoznu ekspanziju po pristupanju u EU, kada su hrvatski izvoznici dobili dodatni poticaj u obliku otvaranja velikog zajedničkog tržišta i tu priliku ne smiju propustiti.

Ključne riječi: izvoz, konkurentnost, pristup tržištu, ekonomske integracije, makroekonomija otvorenih gospodarstava

1. Uvod

Konkurentnost hrvatskog izvoza roba i usluga u razdoblju od 2007. do 2015. bila je pod utjecajem triju egzogenih događaja u globalnom okruženju. Tijekom 2007. eskalirali su problemi na tržištu nekretnina u SAD-u i došlo je do velikih problema s naplatom tzv. drugorazrednih kredita od dužnika koji su ih uzimali za kupnju nekretnina, pri čemu su banke takve kredite odobravale dužnicima bez primjene bilo kakvih razumnih kriterija pri ocjenjivanju njihovog boniteta. Lokalna kriza tržišta nekretnina i

* dr.sc. Vinko Kandžija, prof.emeritus, Libertas međunarodno sveučilište, vkandzija@libertas.hr

** dr.sc. Davor Galinec, Hrvatska narodna banka, davor.galinec@hnb.hr

Davor Galinec je glavni savjetnik u Sektoru statistike HNB. Stavovi izneseni u ovom radu osobni su stavovi autora i ne predstavljaju nužno stavove institucije u kojoj je zaposlen, niti je na bilo koji način obavezuju.

s njom povezanih drugorazrednih kredita već se početkom 2008. proširila na ostatak gospodarstva SAD-a, a ubrzo i na ostatak svijeta. Jedna od drastičnijih posljedica te krize bila je i propadanje većeg broja najvećih banaka i osiguravajućih društava sa sjedištem u SAD-u. Kako su i mnoge velike europske banke ulagale sredstva na financijsko tržište SAD-a, tj. u rizične financijske instrumente (na bazi operacija sekuritizacije) i financijske izvedenice koje su izdavale propale banke sa sjedištem u SAD-u, kriza se kanalima globalnog financijskog tržišta prelila i na europski kontinent te tako poprimila globalne razmjere. Izravna posljedica toga bila je i pojava krize europodručja, čije su posljedice osjetile i države članice EU-a koje u to doba nisu bile članice europodručja te države koje su se nalazile u pretpristupnom procesu. Nepovjerenje koje je poljuljalo financijska tržišta svijeta i Europe zaustavilo je kreditnu aktivnost banaka i posljedično, naglo je zaustavilo investicije i gospodarski rast. Vlade država članica EU-a pokušale su na razne načine potaknuti rast gospodarstva, uglavnom davanjem izdašnih fiskalnih poticaja i izdavanjem jamstava za obveze banaka. Fiskalni deficiti i javni dug država članica EU-a su eksplodirali, a pojava znatnijeg bilježenja prekomjernog deficita i duga trajala je sve do 2014. Istovremeno, nedostatak likvidnosti na financijskim tržištima u EU olakšan je provedbom mjera Europske središnje banke. ESB je osigurao likvidnost bankama koje zbog općeg straha i nesigurnosti nisu mogle nabaviti novac na tržištu. U prvo vrijeme banke nisu mogle ocijeniti količinu loših hipotekarnih kredita u svojim bilancama i kolike će im to proizvesti gubitke. Mnoge europske banke ubrzo su se našle u problemima i vlade država članica morale su ih dokapitalizirati na račun poreznih obveznika (što je znatno povećalo fiskalne deficite nekih država članica). Ono što je počelo kao financijska kriza ubrzo se preobrazilo u pravu ekonomsku krizu. Zaustavljanje rasta gospodarstva, pogoršanje javnih financija, rast nezaposlenosti, nepovjerenje tržišta i manjak likvidnosti napokon su doveli i do prave fiskalne krize u europodručju, koja je ujedno razotkrila sve ranjivosti pojedinih država članica. Neusklađenost ekonomskih politika i neodgovorno vođenje fiskalnih politika glavni su uzroci izbijanja fiskalne krize u EU. Da su države članice vodile odgovorne politike koje potiču konkurentnost gospodarstva (umjesto da pogoduju brojnim interesnim skupinama), nikakvi potresi na financijskom tržištu ne bi ih mogli destabilizirati. Za vrijeme krize europodručja (koja je trajala sve do 2012. ili 2013.), volumen izvoznih aktivnosti država članica znatno je smanjen u odnosu na razdoblje prije 2007., kao i vrijednost primljenih izravnih inozemnih ulaganja. U uvjetima trajanja globalne krize i krize europodručja, kada su se još osjećali negativni učinci kriza po nacionalna gospodarstva i njihovu konkurentnost, ulaskom Hrvatske u punopravno članstvo EU početkom srpnja 2013. otvorila su se vrata velikog zajedničkog tržišta i hrvatskim izvoznicima mnoge nove mogućnosti za povećanje izvoza u uvjetima smanjenih prepreka trgovini. Republika Hrvatska priključila se EU u vrijeme krize i smanjene gospodarske aktivnosti cijelog područja, tako da učinak inte-

gracije na poboljšanje gospodarskih performansi (i konkurentnosti) naše zemlje nije bio toliko intenzivan u odnosu na učinke koje su doživjele druge nove države članice prilikom tzv. petog vala proširenja EU 2004. i 2007. U svakom slučaju, ako hrvatski izvoznici (samostalno i/ili uz pomoć države) prepoznaju svoju priliku i iskoriste prilike koje im se nude na velikom zajedničkom tržištu EU, možemo očekivati porast izvoza roba i usluga (pri čemu naglasak ekonomske politike treba biti na jačanju robnog izvoza). Porast izvoza u konačnici dovodi i do povećanja gospodarskog rasta, što je i jedan od glavnih ciljeva svih planova ekonomskih reformi u Hrvatskoj. Izvozna konkurentnost u velikoj je mjeri ovisna i o razini investicija.

2. Osnovni trendovi hrvatskog izvoza u razdoblju 2007. – 2015.

Učinci globalne krize na rast nacionalnih gospodarstava Hrvatske i usporedivih država članica EU vrlo su različiti, što je posljedica razlika u inicijalnim pozicijama do tada dosegnutog stupnja razvoja tih država, kao i otpornosti pojedinih komponenti bruto domaćeg proizvoda (potrošnja kućanstava i države, investicije, neto izvoz) na šokove iz vanjskog okruženja.

Tablica 1. Hrvatska i usporedne zemlje – rast nominalnog BDP-a (2007=100)

	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
EU - 28	100,0	100,6	94,9	99,1	102,1	104,0	104,9	108,1	113,2
Bugarska	100,0	114,3	113,9	115,3	125,2	127,5	128,1	130,7	135,0
Češka	100,0	116,6	107,5	113,3	118,5	116,5	113,7	112,1	—
Hrvatska	100,0	109,6	102,7	102,5	101,8	100,0	99,0	97,9	99,9
Mađarska	100,0	105,8	92,2	96,6	99,1	97,4	99,7	102,6	107,0
Rumunjska	100,0	113,6	96,0	101,1	106,3	106,5	115,0	119,8	127,4
Slovenija	100,0	108,0	102,9	103,1	105,0	102,4	102,1	106,1	109,6
Slovačka	100,0	117,4	113,8	120,1	125,6	129,1	131,6	134,7	139,2

Izvor: Eurostat

Nakon što su se učinci globalne krize prelili iz SAD-a u EU tijekom 2008., kriza je najviše pogodila razvijene države europodručja. Na razini EU-28 nominalni je bruto domaći proizvod (BDP) povećan u odnosu na prethodnu 2007. za 0,6 %, pri čemu možemo primjetiti da su učinici globalne krize zaobišli Hrvatsku i usporedne zemlje koje su i te godine bilježile rast nominalnog BDP-a u rasponu od 5,8 % do 17,4 % (tablica 1). Tijekom 2009. učinci krize bili su značajniji, BDP na razini EU-28 je smanjen za 5,1 % u odnosu na pretkriznu 2007. godinu, dok je nominalni BDP Hrvatske i usporedivih zemalja nastavio s rastom, s izuzetkom Mađarske i Rumunjske koje su zabilježile smanjenje BDP-a. Počevši od 2011., BDP na razini EU-28 se oporavio, što je bilo posebno izraženo tijekom 2015. Bugarska, Češka, Slovenija i Slovačka bilježile su

tijekom cijelog promatranog razdoblja porast nominalnog BDP-a u odnosu na 2007., Rumunjska također bilježi porast BDP-a nakon jednokratnog smanjenja u 2009., dok je u Mađarskoj oporavak otpočeo 2014. Nakon razdoblja umjerenog rasta 2008. – 2011., tijekom 2012. hrvatski BDP je smanjen na razinu bazne 2007., a u razdoblju 2013. – 2015. hrvatski je BDP bio na nešto nižoj razini u usporedbi s 2007. godinom, tako da je Hrvatska imala najslabiji rast BDP-a u skupini promatranih zemalja. Najveći kumulativni rast nominalnog BDP-a tijekom promatranog razdoblja zabilježile su Slovačka (39,2 %) i Bugarska (35 %).

U uvjetima globalne krize došlo je do pada potražnje za izvoznim proizvodima Hrvatske i promatranih zemalja. U odnosu na baznu 2007., došlo je do znatnijeg smanjenja izvoza EU-28 u ostatak svijeta tijekom 2009., nakon čega je uslijedio trend oporavka i rasta, tako da je u konačnici izvoz te skupine bio 24,3 % viši u 2015. u usporedbi s baznom godinom. Sve promatrane zemlje zabilježile su dvoznamenkasti pad izvoza u 2009., a Rumunjska je jedina zabilježila pad već u 2008. godini (-8,5%). Trend oporavka započeo je u 2010. kada su sve države članice (izuzev Mađarske i Slovenije) zabilježile više vrijednosti izvoza roba u usporedbi s 2007. U razdoblju 2011. – 2015. izvoz svih država nastavio je s rastom, pri čemu je iznadprosječan rast (ali s različitih početnih razina) zabilježen u Bugarskoj (87,1 %), Rumunjskoj (66,1 %), Slovačkoj (59,8 %) i Hrvatskoj (39,7 %). Iako su Bugarska i Rumunjska postale članice EU još 2007., zbog pojave krize i njenih učinaka intenzivniji rast izvoza otpočeo im je u 2010. Hrvatska je postala punopravnom članicom EU sredinom 2013., kada su učinci krize koji su negativno utjecali na izvoz roba već oslabili, tako da je značajniji rast izvoza u Hrvatskoj ostvaren tijekom 2014. i posebno 2015. (tablica 2).

Tablica 2. Hrvatska i usporedne zemlje – rast izvoza roba (2007=100)

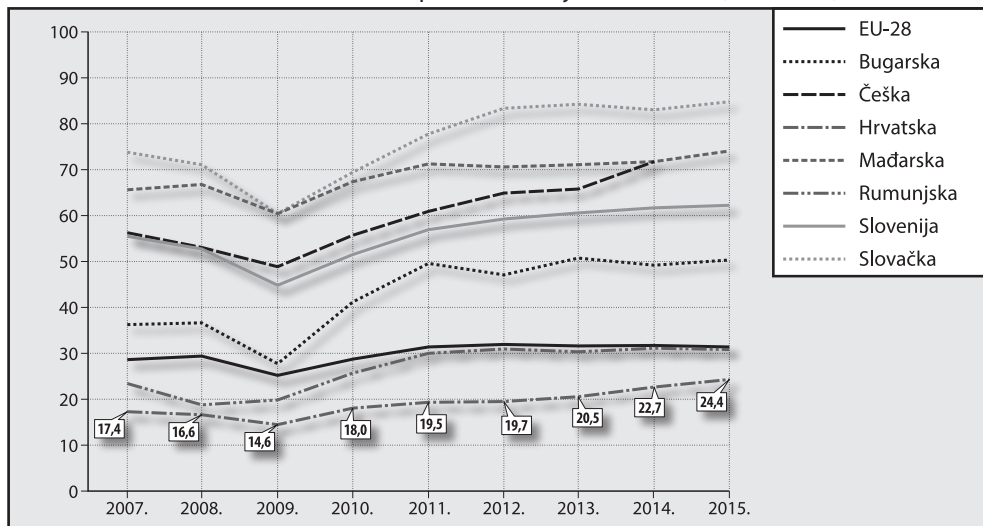
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EU - 28	100,0	102,9	84,1	99,4	110,9	115,3	115,9	118,9	124,3
Bugarska	100,0	115,9	87,7	131,5	171,0	165,5	178,9	177,3	187,1
Češka	100,0	110,3	93,2	111,8	127,6	134,1	132,7	142,3	—
Hrvatska	100,0	104,2	86,2	105,7	114,2	113,2	116,4	127,3	139,7
Mađarska	100,0	107,4	85,0	99,0	107,4	104,8	107,9	112,0	120,7
Rumunjska	100,0	91,5	81,5	110,8	135,7	140,5	148,5	158,4	166,1
Slovenija	100,0	102,6	83,4	95,5	107,8	108,9	111,1	117,8	123,1
Slovačka	100,0	113,2	93,1	112,8	132,2	145,6	150,4	151,5	159,8

Izvor: Eurostat

Kako bismo dobili realniju sliku o važnosti izvoza roba u nekoj nacionalnoj ekonomiji, na grafikonu 1 prikazane su promjene udjela izvoza roba u BDP-u za Hrvatsku i usporedne zemlje tijekom promatranog razdoblja, a koje su posljedica djelovanja učinaka globalne krize na izvoz roba i gospodarski rast. Tijekom razdoblja 2007.

– 2009. kod svih su promatranih zemalja stope promjene izvoza bile manje u odnosu na stope promjene BDP-a, što je rezultiralo smanjenjem relativnog udjela izvoza u BDP-u (grafikon 1). Počevši od 2010., izvoz promatranih zemalja rastao je po stopama većim od stopa rasta BDP-a, što je dovelo do porasta vrijednosti udjela izvoza u BDP-u u ostatku promatranog razdoblja. Prosječan udio izvoza roba u BDP-u na razini EU-28 iznosio je u prosjeku oko 30 % tijekom promatranog razdoblja, pri čemu su gotovo sve promatrane zemlje bilježile mnogo veće udjele (najviši je zabilježen u Slovačkoj 2015. i iznosio je 84,6 %). Rumunjska i Hrvatska imale su tijekom razdoblja 2007. – 2010. udjele izvoza u BDP-u niže u odnosu na prosjek EU-28, a od 2011. nadalje rumunjski udjel dosegao je razinu prosjeka EU-28, dok je u Hrvatskoj nastavljen trend blagog porasta udjela, do maksimalne razine od 24,4% BDP-a u 2015. (najniža razina u odnosu na usporedne zemlje i prosjek EU-28).

Grafikon 1. Hrvatska i usporedne zemlje – izvoz roba (u % BDP-a)

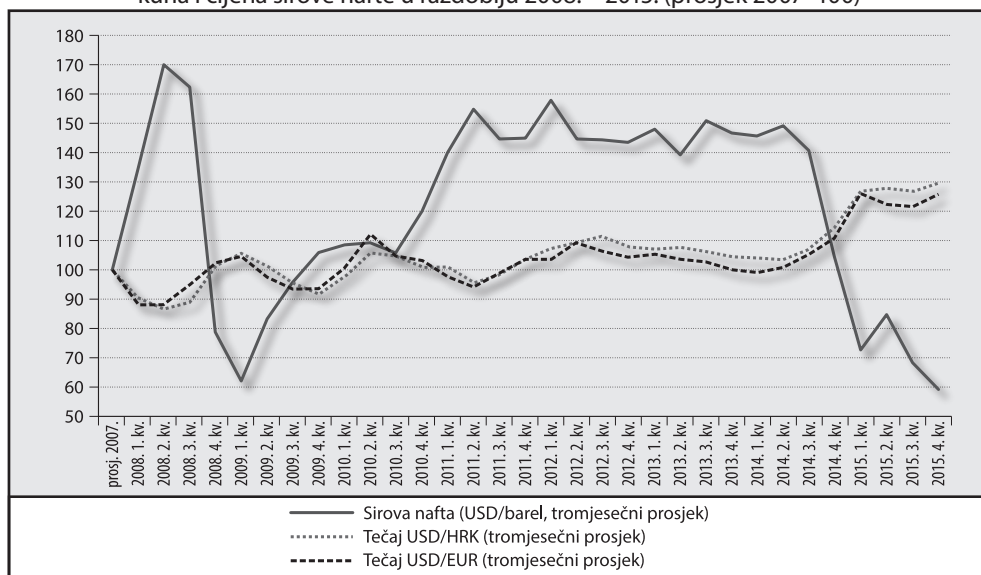

Izvor: Eurostat

Na izvozne prihode u velikoj mjeri utječe i potražnja za njihovim izvozom od strane glavnih vanjskotrgovinskih partnera, ali i promjena tečaja njihove nacionalne valute u odnosu na glavne svjetske valute razmjene (najčešće euro i američki dolar). Tečajni rizik manji je kod „malih otvorenih ekonomija” EU koje su uvele zajedničku valutu euro umjesto svoje nacionalne: one su izložene samo riziku promjene tečaja eura prema drugim najvažnijim globalnim valutama razmjene (najčešće američkome dolaru), i to u onoj mjeri koliko je neka globalna valuta zastupljena u strukturi njihove razmjene roba i usluga (grafikon 2). Od početka globalne krize uočljivo je da je tečaj dolar/euro bio vrlo volatiln tijekom promatranog razdoblja: promatrano u odnosu na prosječni tečaj dolar/euro iz 2007., tijekom 2008. došlo je do jačanja eura u odnosu

na dolar (koje je potrajalo do četvrtog tromjesečja te godine, kada se tečaj vratio na razinu prosjeka 2007.), a veći dio 2009. tečaj eura obilježavaju aprecijacijska kretanja u odnosu na dolar. Od posljednjeg tromjesečja 2011. nadalje primjetan je trend jačanja dolara prema euru koji se posebno intenzivirao počevši od trećeg tromjesečja 2014., da bi u zadnjem tromjesečju 2015. vrijednost tečaja dolar/euro bila za čak 26 % viša u odnosu na prosjek 2007. (toliko je više euro valute trebalo dati za 1 dolar u odnosu na razdoblje izbijanja globalne krize). Kretanje tečaja dolar/kuna uglavnom slijedi trend kretanja tečaja dolar/euro, što je posljedica vođenja tečajne politike u Hrvatskoj, a kojom se tečaj euro/kuna održava stabilnim unutar određenog intervala. Osim tečaja, na vrijednosne pokazatelje robne razmjene u velikoj je mjeri utjecalo i kretanje cijena sirove nafte na svjetskim tržištima. Hrvatska ne raspolaže većim količinama vlastite sirove nafte, nego je uglavnom uvozi. Isto tako, u uvjetima kada je cijena svjetske nafte dovoljno visoka da bi poslovanje hrvatskih rafinerija bilo rentabilno, Hrvatska izvozi prerađene naftne derivate. U odnosu na prosječnu cijenu iz 2007., tijekom prvih dvaju tromjesečja 2008. došlo je do njenog znatnog porasta, zatim do znatnog pada već početkom 2009. te oporavka na prosječnu razinu pretkrizne cijene do kraja 2009. Počevši od četvrtog tromjesečja 2010., visoka cijena nafte održala se do sredine 2014., kada je započeo trend znatnijeg pada cijene koji se održao do kraja 2015. (uz zabilježeno usporavanje pada u drugom tromjesečju 2015.). U odnosu na prosječnu cijenu iz 2007. (71,13 USD za 1 barel), prosječna cijena sirove nafte u zadnjem tromjesečju 2015. iznosila je 42,22 dolara za 1 barel (što predstavlja smanjenje od 40,6 %).

Grafikon 2. Tromjesečna kretanja intervalutarnih tečaja dolar/euro, dolar/kuna i cijena sirove nafte u razdoblju 2008. – 2015. (prosjeak 2007=100)

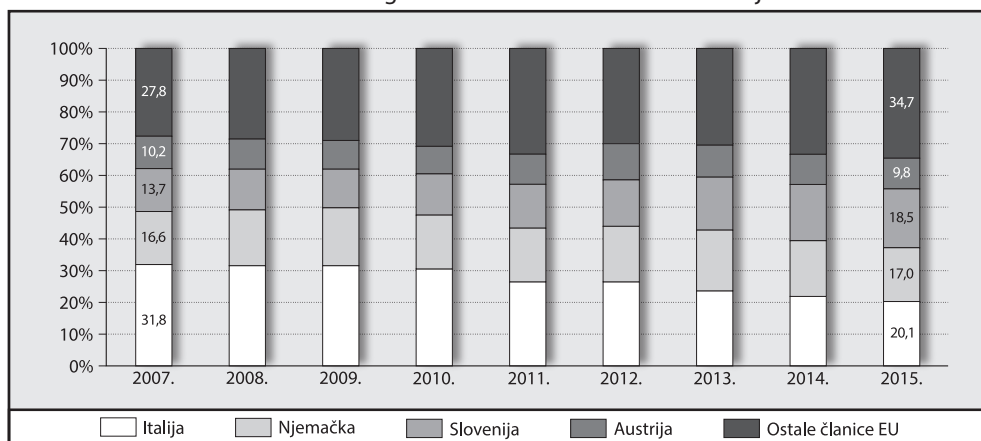
Izvor: www.indexmundi.com (cijene nafte), HNB (prosječni tečajevi)

Kako je istovremeno prosječni tečaj kune oslabio u odnosu na tečaj dolara za 29,7 %, učinak smanjenja cijene sirove nafte veći je u odnosu na učinak jačanja dolara, tako da je uvoz sirove nafte (koji se plaća u dolarima) realno jeftiniji i kao takav utječe na smanjenje vrijednosti uvoza sirove nafte u vanjskotrgovinskoj statistici. S druge strane, niža je i vrijednost izvoza naftnih derivata iz Hrvatske i to zbog učinaka smanjene cijene izvoznog proizvoda, ali i smanjenih količina proizvedenih i izvezenih naftnih derivata budući da proizvodnja hrvatskih rafinerija nije rentabilna u uvjetima niskih cijena sirove nafte i naftnih derivata zbog zastarjele tehnologije (pad cijena sirove nafte veći je od pada cijena naftnih derivata).

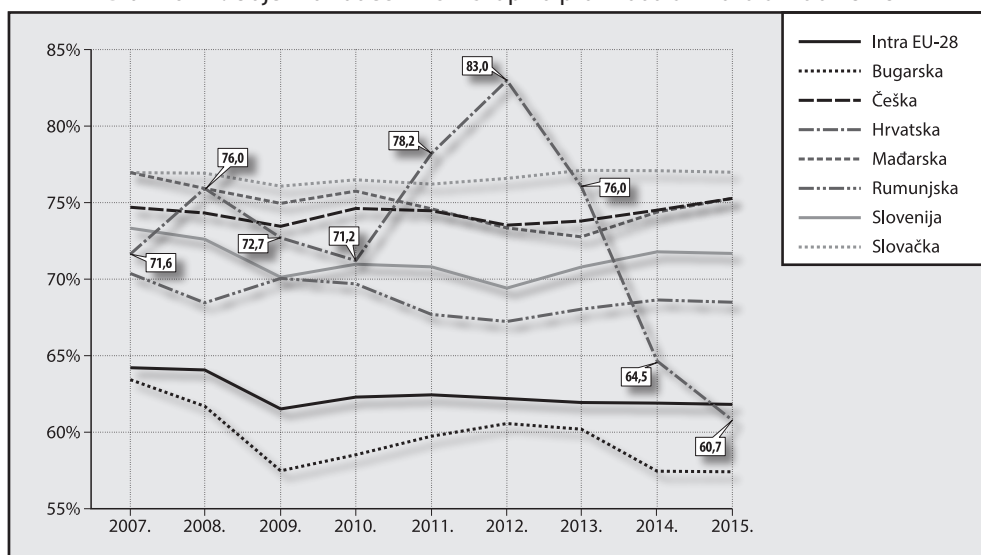
3. Zemljopisna i proizvodna struktura hrvatskog robnog izvoza te kretanja izvoznih udjela na tržištu EU-28 tijekom razdoblja 2007. – 2015.

Porast nominalnog i relativnog izvoza Hrvatske u EU-28 tijekom promatranog razdoblja rezultirao je i promjenama u zemljopisnoj strukturi izvoza. Tijekom 2007. 31,8 % hrvatskog izvoza u EU-28 predstavljao je izvoz u Italiju, koji se pod utjecajem učinaka krize na talijansko gospodarstvo i pada potražnje za uvoznim proizvodima kontinuirano smanjuje od 2010., sve do najniže razine od 20,1 % u 2015. (grafikon 3). Unatoč padu udjela, Italija je i dalje najvažniji hrvatski vanjskotrgovinski partner na strani izvoza u EU-28. Relativni udio Njemačke povećan je tijekom promatranog razdoblja s 16,6 % na 17 % ukupnog izvoza u EU, dok je udio Austrije smanjen s 10,2 % na 9,8 %. Glavni čimbenik rasta hrvatskog izvoza u EU tijekom razdoblja 2007. – 2015. je porast izvoza u Sloveniju (koji je relativno povećan s 13,7 % na 18,5 % ukupnog izvoza u EU-28) i u ostale države članice EU (povećanje s 27,8 % na 34,7 % ukupnog izvoza u EU-28), pri čemu je vidljivo da se taj porast intenzivirao tijekom 2014. i 2015., tj. nakon ulaska Hrvatske u punopravno članstvo EU.

U razdoblju 2007. – 2015. prosječni udio deset najvećih izvoznih grana kod izvoza na tržište EU-28 intra smanjen je s 64,2 % na 61,7 %. Slovačka bilježi najveću i stabilnu razinu koncentracije tijekom promatranog razdoblja, koja u prosjeku iznosi 77 %. S druge strane, Češka, Mađarska, Rumunjska i Slovenija također bilježe iznadprosječnu koncentraciju, koja se blago povećava od 2012. nadalje. Proizvodna koncentracija je u Bugarskoj ispodprosječna tijekom cijelog promatranog razdoblja, pri čemu su zabilježena dva razdoblja značajnijeg smanjenja koncentracije: od trenutka ulaska Bugarske u EU 2007. do 2009. te od 2013. nadalje.

Grafikon 3. Struktura robnog izvoza Hrvatske u EU-28 u razdoblju 2007. – 2015.

Izvor: Eurostat

Grafikon 4. Udjeli 10 vodećih HS-2 skupina proizvoda u izvozu u Intra EU-28

Izvor: Eurostat – COMEXT, izračun autora

Što se tiče udjela deset najvećih skupina proizvoda u ukupnom hrvatskom izvozu u EU-28, on je uz povremene oscilacije povećan s početnih 71,6 % u 2007. na 83 % u 2012. godini. Međutim, tijekom posljednjih triju promatranih godina došlo je do znatnog pada proizvodne koncentracije hrvatskog izvoza i udio deset najvećih skupina proizvoda u izvozu na EU-28 tržište smanjen je na 60,7 %, tj. na razinu nižu od prosjeka Intra EU-28 (grafikon 4). Veći dio tog fenomena može se objasniti činjenicom da je u razdoblju prije 2013. povremeno dolazilo do izvoza brodova veće vrijed-

nosti sagrađenih u Hrvatskoj pod registracijske zastave Malte i Luksemburga, a nakon što je započeo proces restrukturiranja hrvatskih brodogradilišta znatnije su smanjene isporuke brodova u inozemstvo, a vanjskotrgovinska statistika bilježi smanjenje izvoza na Maltu i u Luksemburg. Kako nije došlo do smanjenja ukupnog hrvatskog izvoza niti izvoza na zajedničko tržište EU-28, možemo zaključiti da je došlo do porasta izvoza drugih skupina proizvoda, tj. hrvatski izvoznici počeli su koristiti prilike koje im pruža zajedničko tržište EU-28.

4. Zaključak

U uvjetima globalne krize došlo je do pada potražnje za izvoznim proizvodima Hrvatske i promatranih zemalja. Robni izvoz Republike Hrvatske u razdoblju nakon nastanka globalne krize (2007. – 2015.) povećan je za 39,7 % (s razine od 7,6 mlrd. eura na 10,7 mlrd. eura). Kako je Hrvatska postala punopravnom članicom EU sredinom 2013., kada su učinci krize koji su negativno utjecali na izvoz roba već oslabili, značajniji rast izvoza u Hrvatskoj ostvaren je tijekom 2014. i posebno 2015. Unatoč tome, dinamika rasta hrvatskog robnog izvoza i njegov udio u BDP-u mnogo je manji u odnosu na usporedne zemlje. Najvažniji hrvatski vanjskotrgovinski EU partneri na strani izvoza tijekom promatranog razdoblja bili su Italija (20,1 % ukupnog izvoza), Slovenija (18,5 %), Njemačka (17 %) te Austrija (9,8 %). Izvoz vodećih deset skupina proizvoda: tijekom razdoblja 2007. – 2015. udio deset najvećih skupina proizvoda u ukupnom hrvatskom izvozu u EU-28 povećan je s početnih 71,6 % na 83 % u 2012. godini, da bi nakon toga došlo do brzog smanjenja na razinu od 60,7 % u 2015. godini. To znači da je nakon ulaska Hrvatske u EU došlo do povećanja izvoza onih skupina proizvoda koje do tada nisu bile dovoljno zastupljene u strukturi izvoza u EU.

Pristupanje Hrvatske Europskoj uniji sredinom 2013. otvorilo je nove mogućnosti hrvatskim izvoznicima roba i usluga na zajedničkom EU tržištu, na njima je da iskoriste pružene prilike. Podaci o izvozu roba i usluga za 2014. i 2015. godinu pokazuju da dolazi do povećanja izvoza, samo to povećanje treba biti mnogo veće nego do sada da bi dosegli razine udjela izvoza roba u BDP-u koje već sada imaju usporedbe zemlje. Da bi u tome uspjeli potreban je i veći priljev inozemnih izravnih ulaganja u proizvodne i izvezno orijentirane djelatnosti, a on je moguć jedino ukoliko uvjeti poslovanja za poduzetnike postanu privlačni za sve potencijalne ulagae, bez obzira na to radi li se od domaćim ili inozemnim ulagačima.

Korištena i konzultirana literatura

1. Djankov, S., Hoekman, B. (1997). Determinants of the Export Structure of Countries in Central and Eastern Europe, *World Bank Economic Review*, 11, (471-487)
2. Državni zavod za statistiku RH (2008.), *Statistički ljetopis RH*, Zagreb
3. Galinec, D., Jurlin, K., Lenardić, M. (2002), *Competitiveness of Croatian exports to the EU*, Institute for International Relations, Zagreb
4. Hunya, G. (2000). *International Competitiveness Impacts of FDI in CEECs*, 6th E.A.C.E.S. Conference, Barcelona (conference paper)
5. Hunya, Gabor (2002), Recent Impacts of Foreign Direct Investment on Growth and Restructuring in Central European Transition Countries, *WIIW Research Paper No. 284*, WIIW, Vienna

Baze podataka

6. Nacionalno vijeće za konkurentnost (2003), *Godišnje izvješće o konkurentnosti Hrvatske 2002*, Zagreb
7. Nacionalno vijeće za konkurentnost (2005), *Godišnje izvješće o konkurentnosti Hrvatske 2004*, Zagreb
8. Nacionalno vijeće za konkurentnost (2007), *Godišnje izvješće o konkurentnosti Hrvatske 2006*, Zagreb
9. Nacionalno vijeće za konkurentnost (2009), *Godišnje izvješće o konkurentnosti Hrvatske 2008*, Zagreb
10. Vujčić, Drinovac, Galinec (1997), Struktura, dinamika i determinante hrvatskog izvoza, *Pregledi HNB* br. 2, Hrvatska narodna banka, Zagreb
11. EUROSTAT - COMEXT – podaci o robnoj razmjeni zemalja EU s ostatkom svijeta
12. EUROSTAT Online - baza makroekonomskih podataka
13. Hrvatska narodna banka - web objave tablica o inozemnim izravnim ulaganjima u Republiku Hrvatsku i u inozemstvo
14. World banka - World DataBank
15. EUROSTAT COMEXT – podaci o robnoj razmjeni zemalja EU s ostatkom svijeta
16. EUROSTAT Online – baza makroekonomskih podataka

The impact of international environment on Croatia's export competitiveness

Abstract

The main objective of this research is to conduct an analysis of the international environment influence on the export competitiveness of the Republic of Croatia, especially in the period after the outbreak of the global economic crisis in 2007. Changes which have occurred in the international environment and had the implications for Croatia's export competitiveness have largely been determined by the effects of the global crisis, the Eurozone crisis, but also the changes in foreign trade flows and terms of exchange after Croatia's accession to full EU membership in mid-2013. Considering that Croatian export has stagnated due to the outbreak of the global economic crisis and the Eurozone crisis (due to weak demand from our main foreign trade partners), Croatia has received a new chance for export expansion after joining the EU, when Croatian exporters have been given additional incentives in the form of opening up a large common market, and that opportunity should not be missed.

Keywords: export, competitiveness, access to market, economic integrations, open economy macroeconomics